

B O E K E N

INHOUD

Europees Parlement
 Het CDA
 Kok's keuken

Het onvoorspelbare Europarlement

Piet Dankert bespreekt:

Joep Dohmen, *Europese idealisten – Een chronique scandaleuse van het Europees Parlement*, Nijmegen: SUN, 1999.

Op 9 juni a.s. mogen we weer een stem uitbrengen op een van de kandidaten voor het lidmaatschap van het Europees Parlement. De vraag of aan dit feest van de democratie medewerking moet worden verleend wordt merkwaardigerwijze in Nederland het meest ontkenkend beantwoord. Provincialistisch chauvinisme van het soort 'Bij ons is alles beter'? Ten dele zeker. Maar voor de gemiddelde kiezer geldt toch zeker ook dat Europa ver van het bed is, het institutionele bouwwerk van de EU (Europese Unie) en de machtsverhoudingen daarbinnen onbegrijpelijk, de bij nationale verkiezingen centrale machtsvraag niet aan de orde en mooie verkiezingspraatjes niet geloofd worden als de media, Netwerk en Nova voorop, voortdurend en uitsluitend de indruk proberen te wekken dat in de EU en dan vooral in het EP (Europees Parlement) de hoofdbezigheid bestaat uit graaien en grabbelen, frauderen en vriendjes helpen. Het beeld is inmiddels zo gevestigd dat de Europese Rekenkamer de omvang van de onregelmatigheden – dat wil zeggen het onjuist hanteren van de regels – in de EU al niet meer durft te noemen omdat elke niet-Brusselse journalist denkt dat 'onregelmatigheden' een ander woord voor fraude is. Zo'n journalist is Joep Dohmen niet. Hij heeft er een jaar

Brussel voor overgehald om het Europees Parlement echt te leren kennen, zij het beperkt tot 'alle affaires, schandalen, schandaaltjes en akkefietjes' die Europese kranten in Dublin of in Rome bereikt hebben of in documenten van het Parlement of daarin vertegenwoordigde partijen te vinden zijn. De 'schandalen' etc. dekken de periode 1979 tot heden, ze zijn thematisch gegroepeerd en, voor wie er geen genoeg van kan krijgen, ook nog eens 'op een rij'. De 'Europese idealisten' gaat dus over meer dan de 'illegale PvdA-financiering' die de koppenmaker van NRC *Handelsblad* suggereerde.

De van oorsprong Limburgse onderzoeksjournalist Dohmen, in die provincie door hoogwaardigheidsbekleders gevreesd, had zich ten doel gesteld na te gaan 'waarom het met het imago van het Europees Parlement helemaal is misgegaan'. Daar lijkt me nauwelijks nog onderzoeksjournalistiek voor nodig. Het enige 'nieuws' dat Dohmen in dat boek opvoert betreft die 'illegale' partijfinanciering. Voor het overige vult hij z'n 200 pagina's met een *farandole* van feiten en feitjes, waarvan sommige niet correct worden weergegeven en andere geen relatie hebben of horen te hebben tot het centrale thema 'Waarom is het misgegaan' en weer andere dermate onvolledig zijn dat ze zelfs twijfels doen rijzen aan de integriteit van de onderzoeker. Ze zijn wel bijna allemaal al lang bekend.

Aardig maar onjuist is de *campingstory* Berkhouwer – Van der Gun (pag. 87). Cees Berkhouwer kampeerde niet, z'n hotelkamer was daar niet duur genoeg voor.

B O E K E N

De tent moet dan ook van Gerard Nederhorst geweest zijn, de zuinigste miljonair die ooit PvdA-lid is geweest. Bovendien ben ik er bijna zeker van dat de caravan niet Van der Gun maar diens partijgenoot Tjerk Westerterp toebehoorde en dat het verhaal zich dan eerder vóór 1970 dan na 1980 heeft afgespeeld. Een kleinigheidje? Jazeker, maar er zijn meer van die kleinigheidjes, ook na 1979, en dat is toch slordig. Ernstiger is, althans wanneer hij zich aan zijn eigen opdracht houdt, dat Dohmen de lezer lijkt wijs te maken dat een moord in Italië of een andere misdaad in Frankrijk in mindering gebracht mag worden op het *credit* van het EP. Het is misschien aardig om te weten dat ook in het Europees Parlement lieden zitting hadden die van maffiacollecties verdacht werden. Als Europarlementariër Lima om die reden op Sicilië vermoord wordt dan moet het EP niet aangesproken worden op het lidmaatschap van dit soort duistere figuren maar de partij die de man verkiesbaar heeft gesteld, te weten de Italiaanse christendemocratische partij van de ook al zeer besmette oud-premier Andreotti. Bovendien: Lima is door de Italiaanse kiezer gekozen. En om nou te concluderen dat de kiezer niet goed is voor het imago van het EP, het lijkt me wat ver gaan.

Met en met twee maten

Dat brengt me trouwens op een andere neiging van Joep Dohmen: hij meet de Euro's graag aan normen waaraan nationale parlementariërs die een beter imago hebben ook zelden voldoen. Ook bij Tweede Kamerleden zijn familie-

leden in dienst (geweest), ook Tweede Kamerleden hebben nevenfuncties die op een aan die van de Euro's, vergelijkbare wijze worden geregistreerd, ook in de Tweede Kamer komt voor dat partijbestuurders zich niet maximaal voor hun parlementaire taken kunnen inzetten. Je kunt je natuurlijk afvragen of de Tweede Kamer de maat van dingen moet zijn. Een Nederlander in het EP moet ook zien hoever hij met z'n Franse, Duitse of Portugese collega's komt bij het opstellen van regelgeving op dit soort punten. Maar ik hou vol: wat Dohmen er ook allemaal over mag schrijven, niets wijst erop dat hier redenen liggen die verklaren waarom het zou zijn misgegaan met het imago van het EP. Dat geldt ook voor de zogenaamde illegale campagnefinanciering. Geen kiezer die tot het verschijnen van 'Europese idealisten' van het onderwerp gehoord had. Ik kan me dan ook niet aan de indruk onttrekken, dat hier de onderzoeksjournalist niet alleen slordig met de feiten is omgegaan, maar ook beter wist. Het is bekend dat PvdA-Europarlementariërs de afgelopen vijftien jaar ongeveer een derde deel van de naar hun opvatting te royale algemene onkostenvergoeding in de gemeenschappelijke pot stopten — de Anne Vondeling Stichting — waaruit ook door de PvdA -Eurodelegatie goedgekeurde verkiezingsactiviteiten konden worden gefinancierd. Het bedrag dat daarvoor beschikbaar kwam was ruim voldoende om die financiering rond € krijgen. Er was dus geen enkele aanleiding de uitspraak van het Hof van Justitie te overtreden die verbodt voor voorlichtingsac-

tiviteiten beschikbare gelden voor verkiezingsdoeleinden te gebruiken. Op het gebruik van die gelden was bovendien een scherpe controle vanuit de socialistische fractie in het EP.

Het op deze wijze gebruiken van een deel van de onkostenvergoeding is niet verboden. De ondersteuning van de verkiezingscampagne via de Anne Vondeling Stichting lijkt moreel ook acceptabeler dan het subsidiëren van het inkomen van de individuele parlementariër. Bij GroenLinks is men altijd veel verder gegaan in het financieren van partij-activiteiten uit de te royale vergoedingen van de leden in het EP. Joep Dohmen weet dat, zoals hij ook bekend was met die PvdA-regeling. Dat hij noch het een noch het ander vermeldt doet mij twifelen aan zijn integriteit.

Desondanks is het zo gek nog niet van Dohmen om die partijfinanciering aan de orde te stellen. De belangstelling van politieke partijen voor het werk van het Europees Parlement is meestal beperkt tot de financiële voordelen die het hebben van Europarlementariërs oplevert, zowel rechtstreeks, als door de financiering van de Europese politieke partijen door de fracties in het EP. Het is de wereld op z'n kop. Rechtstreekse Europese financiering van Europese politieke partijen? Omdat ik wat moeite heb die partijen politiek serieus te nemen ben ik van zulk soort financiering altijd een tegenstander geweest. Ik begin te aarzelen. Waarom zouden niet de gelden die EP en politieke fracties nu aan voorlichting besteden voor dit doel kunnen worden aangewend?

B O E K E N

Europese idealisten is geschreven vanuit de invalshoek dat er tussen 1979 en heden met het EP iets moet zijn misgegaan. Het probleem is dat het in 1979 ook al mis was – toegegeven, minder dan nu – en dat te lang de politieke wil ontbroken heeft om daar wat aan te doen. Die tent van Nederhorst dateert van voor 1970. De reiskostenvergoeding zat al in 1979 verkeerd in elkaar en was na de toetreding van Grieken, Spanjaarden en Portugezen en de invoering van PEX en APEX-tarieven aan geen fatsoenlijke kiezer meer te verkopen. Al voor 1979 bemoeide de Britse fiscus zich met de vergoedingen van Europarlementariërs. Naar aanleiding van een klacht van het toenmalig Hogerhuislid en Europarlementariër Lord Bruce of Donington bepaalde het Europese Hof van Justitie dat de fiscus daartoe het recht niet had. Dat arrest heeft latere generaties Europarlementariërs niet aangemoedigd scherp op de hoogte van hun vergoedingen te letten.

Dohmen heeft dan ook in de kern gelijk: het beeld van het EP heeft in meerdere lidstaten door veel te hoge forfaitaire onkostenvergoedingen ernstige schade opgelopen. Daar zijn de Europarlementariërs zelf schuld aan, maar de Raad van Ministers gaat allerminst vrijuit. Het feit dat de EP-ers gelijkgesteld zijn – Nederland is de enige uitzondering – aan hun nationale collega's leidt ertoe dat de leden vijftien zeer verschillende salarissen, de een soms vier maal zo hoog als de ander, ontvangen. Die salarisverschillen verklaren de geringe bereidheid tot verande-

ring van het vergoedingstelsel bij menig lid. De afwezigheid van negatieve publiciteit in de meeste lidstaten droeg ook niet aan de wil tot verandering bij. De Raad had, via de begroting, kunnen proberen in te grijpen in ontwikkelingen als de invoering van het vrijwillig pensioenfonds. De politieke wil daartoe heeft duidelijk ontbroken.

Nu het EP vooral dankzij de media ernstig in verlegenheid is gebracht is die politieke wil er bij de Europese ministers ineens wel. In recordtempo is het voorstel van het Parlement voor een voor alle parlementariërs gelijk statuut, waarin salaris, secundaire arbeidsvoorwaarden en vergoedingen worden geregeld, besluitklaar gemaakt. Dat maakt, hoop ik, een nieuw boek over *Europese idealisten* overbodig.

Het tekort van het EP

Een oplossing is helaas niet in zicht voor het eveneens al jaren ernstige probleem van partijvorming en -financiering op Europees niveau. Zolang geen echte Europese partijen bestaan zullen er ook geen echte Europese politieke fracties bestaan.

De nationale of regionale tegenstellingen in die fracties zijn vaak groter dan de ideologische gezamenlijkheid. Dat tekort aan samenhang wordt nog versterkt door de omvang van die fracties. Het vinden van een politiek compromis, dat ook nog hout snijdt, gaat het vermogen van een gezelschap van 200 of meer leden te boven. Dat leidt te vaak tot het terugvallen op standpunten van parlementaire vakcommissies of van coalities die een meerderheid

vormen, meestal grote, nationale delegaties. 700 leden straks, 25 lidstaten, tientallen vertegenwoordigde politieke partijen .... De correspondent van de *Financial Times* had geen ongelijk toen hij onlangs na een uitvoerige analyse de grootste zwakte van het EP 'onvoorspelbaarheid' noemde.

Die onvoorspelbaarheid is er niet minder op geworden nu de Europese Unie gedomineerd wordt door een overwegend sociaaldemocratische Raad van Ministers en die politieke stroming ook binnen de Europese Commissie dominant is. Sinds de opvolging van Bondskanselier Kohl door Schröder en van John Mayor door Tony Blair hebben christendemocraten en conservatieven een groeiende neiging zich als oppositie van de sociaaldemocraten te gedragen. Een socialistische fractie die eenderde van de leden van het EP telt kan daar alleen al getalsmatig onvoldoende weerwoord aan bieden. De ontwikkelingen in december 1998 en in januari van het jaar daarop rond de kwijting van 1996 en de constructieve motie van wantrouwen in de Europese Commissie van de PES-fractie mogen dat illustreren.

Voorlopig heeft die 'onvoorspelbaarheid' mede geleid tot het ontslag van de Europese Commissie, een ontslag waar de socialistische fractie na kennisname van het door haar geïnitieerde rapport van vijf onafhankelijke deskundigen overigens als eerste op aandrong. Over de betekenis van deze aardbeving voor de interinstitutionele verhoudingen zal nog veel geschreven worden. Intussen staat

B O E K E N

vast dat Romano Prodi, de kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie, een zeer zware taak te vervullen krijgt. Naast visie op de verdere ontwikkeling van de EU wordt van hem een bijna bovenmenselijke managementsinspanning gevraagd. Veertig jaar oude, vastgeroeste structuren zullen ingrijpend moeten veranderen, commissarissen en ambtenaren zullen bereid moeten worden hun verantwoordelijkheid te nemen, ze zullen daartoe ook in staat gesteld moeten worden. Zonder effectieve steun van Raad en Parlement – begroting, herziening ambtenarenstatuut, vergroting openbaarheid – kan dat niet lukken. Het EP zal, wil het ertoe bijdragen het beeld van het bureaucratische Europa uit de wereld te

helpen, ook de hand in eigen boezem moeten steken.

De mogelijkheden die de huidige interinstitutionele crisis voor de ontwikkeling van het EP biedt, met name ook voor het verstevigen van de zwakke band met de kiezer, zijn groot. In de afgelopen twintig jaar is er, op het gebied van de begroting, op dat van de wetgeving en recent ook op dat van de controle, voldoende ruimte ontstaan voor het EP om zich als een echt parlement te manifesteren. Het begin van de periode Prodi biedt ongekende mogelijkheden om ook als zodanig erkend te worden.

Als het nieuwe EP die mogelijkheden aangrijpt en Prodi de krach-

tige Commissievoorzitter wordt die vrij algemeen in hem gezien wordt dan hebben de Europarlementariërs van 1999-2004 een mooie kans het huidige Europese bestel 'transparant' te maken – de Europese regeringsleiders zijn al sinds het Deense referendum van 1992 gek op dat woord – en te democratiseren. Zonder de last van een verder beschadigd imago moet dan toch tot stand kunnen komen wat de voorstanders van rechtstreekse verkiezingen zonder reële bevoegdheden in '77-'78 bepaald niet wilden: het volwaardige parlement van het democratisch Europa.

PIET DANKERT

Lid van het Europees Parlement voor de PvdA

